

Doc. dr Vladimir Njegomir

ZNAČAJ REOSIGURANJA

Napretkom nauke i tehnike stvorena su ogromna materijalna dobra sa veoma izraženom koncepcijom velikih vrednosti na jednom mestu. Direktni osiguravači su sve manje u stanju da sopstvenim sredstvima obezbede pokriće ovako teških rizika, te je jedino rešenje u tzv. atomizaciji rizika, a nju pruža reosiguranje. Rizik se raspoređuje na veći broj subjekata, ponekad na veoma širokom prostoru. Na taj način heterogeni rizici, koje osiguravač ne bi mogao izravnati putem reosiguranja postaju homogeni.

Na najjednostavnije razumevanje pojma reosiguranja ukazuje samo korišćenje reči "re" koja implicira da se nešto ponovno događa, u ovom slučaju javlja se osiguranje rizika već prihvaćenih u osiguravajuće pokriće. Naime, reosiguranje predstavlja produžetak koncepta osiguranja u smislu da ono omogućava transferisanje rizika u celosti ili delova rizika za koje već postoji osiguravačeva obaveza. Međusobni odnos između osiguravača i reosiguravača, reguliše se ugovorom po kome "...jedna strana, reosiguravač, preuzima obavezu da drugoj strani, osiguravaču, plati deo iznosa, ili čak i čitav iznos, koji je platio, ili treba da plati osiguraniku ili osiguranicima, a osiguravač prima obavezu da reosiguravaču plati određenu premiju.¹

Osnovni preduslov za postojanje funkcije reosiguranja, jeste zaključeni ugovor o osiguranju. Osiguravač preuzima rizik i u onim slučajevima kada oceni da bi eventualna velika, delimična, ili totalna šteta ugrozila njegovu solventnost, zadržava za sebe onoliki deo toga rizika koji u slučaju štete može isplatiti, a da istovremeno ne dovede u opasnost sopstvene fondove. Taj deo koji osiguravač zadržava za sebe, naziva se samopridržaj. Samopridržaj može biti izražen u apsolutnim ili relativnim iznosima. Preostali deo rizika osiguravač predaje u reosiguranje. Ovako preuzeti deo rizika reosiguravač, ili u potpunosti zadržava za sebe kao sopstveni samopridržaj, ili, što je i najčešći slučaj u praksi, on sam zadržava onoliki deo koliki može pokrivati sopstvenim sredstvima, ako do štete dođe, a ostalo predaje drugom reosiguravaču. Ove relacije imaju sopstvenu terminologiju, nastalu iz sledećih pojmova: osiguravač ustupa (lat. *cessio* - ustupati) deo obaveze reosiguravaču i on za reosiguravača time postaje cedent. Reosiguravač preuzima deo obaveze i naziva se cesionar. U slučajevima kada reosiguravač prenosi deo obaveze na druge reosiguravače, on vrši retrocesiju, pri čemu se reosiguravači koji prenose rizik nazivaju retrocedenti a reosiguravači koji prihvataju rizik retrocesionari. Na ovaj način se najpre distribuira premija, a u slučaju nastanka štete i sam iznos štete.

U literaturi nailazimo na različita tumačenja ključnih prednosti reosiguranja.² Udruženje reosiguravača SAD-a (Reinsurance Association of America) ukazuje na četiri ključna motiva koja podstiču osiguravajuća društva na kupovinu reosiguravajućeg pokrića:³ ograničenje odgovornosti za specifične

¹ Jankovec, I.: Ugovor o reosiguranju za uporedno pravo, Beograd, 1968, str. 10.

² Njegomir, V.: *Osiguranje i reosiguranje: tradicionalni i alternativni pristupi*, Tectus, Zagreb, 2011, str. 202-203

³ *Fundamentals Of Property Casualty Reinsurance: With a Glossary of Reinsurance Terms*, Reinsurance Association of America, Washington, D.C., 2003, str. 3-7

rizike, stabilizovanje rezultata po osnovu šteta, zaštita od katastrofa i unapređenje kapaciteta. Američka akademija za aktuare (American Academy of Actuaries)⁴ ukazuje da se kao motivi za kupovinu reosiguravajućeg pokrića, osim navedenih, javljaju i potreba za finansiranje rasta, unapređenje ekspertize u prihvatu rizika, odstranjivanje grupa neželjenih vrsta osiguranja, odnosno rizika, snižavanje troškova kapitala, zaštita bilansnih pozicija, unapređenje likvidnosti i udovoljavanje zahtevima regulatornih organa i rejting agencija. Takođe, motivi osiguravajućih društava za kupovinom reosiguravajućeg pokrića mogu biti i unapređenje privlačnosti za potencijalne investitore, unapređenje ekspertize osim u prihvatu rizika i u domenu određivanja premija i upravljanja odštetnim zahtevima, pomoć osiguravajućim društvima u nastupu na novim tržištima, redukovanje očekivanih poreskih obaveza po osnovu redukcije oporezivog prihoda⁵ kao i smanjenje finansijskog leveridža⁶ merenog odnosom neto pripisanih premija prema kapitalu, što je posebno značajno za ona osiguravajuća društva koja imaju relativno visok finansijski leveridž.

Funkcije reosiguranja mogu se grupisati u primarne i sekundarne funkcije⁷, pri čemu u primarne spadaju: 1) garantne funkcije, koje obuhvataju a) obezbeđenje kapaciteta, odnosno povećanje finansijske snage, sigurnosti i zaštitu od eventualnih gubitaka za pojedine rizike, za katastrofalne događaje i za posebne vrste osiguranja i b) stabilizaciju poslovnih rezultata i 2) finansijska funkcija koja je povezana sa privremenim ili trajnim oslobođenjem obaveze plaćanja poreza, smanjenjem gubitaka zbog kursnih razlika, održavanjem zakonom propisanog minimalnog nivoa solventnosti za dati nivo premija i sl., a u sekundarne funkcije spadaju: 1) ostvarivanje profita i 2) prenos know-how-a.

Na osnovu analize motiva za kupovinom i uloge reosiguravajućeg pokrića za upravljanje rizikom i kapitalom osiguravajućih društava, smatramo da osim diverzifikacije rizika i uvećanja raspoloživih kapaciteta po osnovu zamene za kapital, najvažnije prednosti reosiguranja iz perspektive osiguravajućih društava predstavljaju:⁸ 1) stabilizacija poslovnih rezultata i zaštita solventnosti, 2) smanjenje troškova i uvećanje profita, 3) zaštita za katastrofalne štete i 4) razvoj poslovanja osvajanjem novih tržišta.

Imajući u vidu navedeno, značaj reosiguranja za osiguravajuća društva može se razmatrati sa više aspekata. Sumarno, svi aspekti značaja reosiguranja za osiguravajuća društva su:

1. zaštita za katastrofalne štete,
2. povećanje kapaciteta za prihvatanje rizika,
3. stabilizacija poslovnih rezultata,
4. zaštita i unapređenje pozicije solventnosti – reosiguranje posmatrano kao vanbilansna zamena za bilansno raspoloživ kapital,
5. ekspertiza reosiguravača i posledičan razvoj novih usluga i tržišta osiguranja,
6. olakšano udovoljavanje zahtevima regulatornih organa.

⁴ *Catastrophe Exposures and Insurance Industry Catastrophe Management Practices*, Catastrophe Management Work Group, American Academy of Actuaries, Washington, DC, 2001, Appendix E, str. 1-5

⁵ Mayers, D. and Smith, C. W, Jr: *On the Corporate Demand for Insurance: Evidence from the Reinsurance Market*, Journal of Business, University of Chicago Press, Chicago, IL, 1990, Vol. 63, str. 19-40

⁶ Lewis, C. M. and Murdock, K. C.: *The Role of Government Contracts in Discretionary Reinsurance Markets for Natural Disasters*, Journal of Risk and Insurance, The American Risk and Insurance Association, Malvern, PA, 1996, Vol. 63, No. 4, str. 573-577

⁷ Marović, Boris i Jovanović, Slobodan: *Reosiguranje*, DDOR Novi Sad, Novi Sad, 2004, str. 23-28

⁸ Njegomir, V.: *Osiguranje i reosiguranje: tradicionalni i alternativni pristupi*, Tecuts, Zagreb, 2011, str. 203

Značaj reosiguranja može se posmatrati i sa šire društvenog aspekta. Naime, obezbeđujući osiguravajućim društvima navedene koristi u domenu upravljanja rizicima i kapitalom reosiguranje u krajnjem ishodištu ima za cilj uvećanje raspoloživosti osiguravajućeg pokrića po ceni koja je niža u odnosu na onu koju bi osiguravajuća društva mogla da ponude da ne postoji mogućnost dopunske disperzije rizika putem reosiguranja. Takođe, obezbeđenjem disperzije za štete koje osiguravajuća društva svojim sredstvima ne bi mogla da pokriju reosiguranje doprinosi raspoloživosti usluga osiguravajućeg pokrića.⁹

⁹ Njegomir, V.: *Osiguranje i reosiguranje: tradicionalni i alternativni pristupi*, Tectus, Zagreb, 2011, str. 204